

НОВІТНІ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ МЕРЕЖНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ФОРМ

Мережні форми організації економіки господарських систем, що базуються на сучасних комунікаціях й інформаційних технологіях, дозволяють здійснювати швидку інкорпорацію знань і використання їх у найбільш доходних сегментах ринку, починає витісняти традиційні форми економічних відносин у суспільстві. Вже зараз мережні форми організації економіки властиві майже всім рівням господарських систем й їхній вплив посилюється. Мережі стали інститутами, які сприяють розвитку великої кількості сфер та галузей: економіки, заснованої на інноваціях; глобалізації та децентралізованій концентрації; сфери культури та політики; сфери праці з її робітниками та фірмами, що заснована на гнучкості та адаптує мості.

Життєздатність компаній в мережній економіці забезпечується шляхом періодичного нерівноважного стану. При цьому відбувається знищення неконкурентоздатного мережного підприємства. Одночасно створюються сприятливі умови для зародження нового, більш ефективного бізнесу. Практикою доведено, що термін існування бізнесу в мережній економіці значно менше, ніж в традиційній економіці (приблизно в три рази). Автоматизація процесів обробки інформації в період 80-х - початку 90-х років забезпечувала в цілому більш низький приріст обсягів виробництва, ніж продуктивність праці, так що вряд можна очікувати нового розкручування спіралі "продуктивність праці - попит", яке традиційно сприяє зростанню зайнятості в промисловості. В попередні роки зростання кількості знов створених робочих місць не перекривало їх скорочення в результаті використання нових технологій. Стає очевидним, що сектор послуг, який розуміється в широкому сенсі – виробничі послуги та послуги населенню, насамперед – високотехнологічні послуги – може забезпечити значний приріст зайнятості як в теперішній час, та і в майбутньому, де в розвинутих країнах працює близько 2/3 населення. Виробництво послуг за умов мережної економіки стає лише «локомотивом» економічного зростання, так як вони більше не відіграють допоміжної ролі по відношенню до промисловості: мережні технології дозволяють збільшити «обмінний потенціал» послуг, який в минулому був значно обмежений. Сучасний сектор послуг характеризується показниками схожими з тими, які властиві традиційному промисловому виробництву. Сектор послуг все більше збагачується за рахунок нових мережних рішень. Поступово виникає інфраструктура та розробляються методи застосування нових високошвидкісних телекомунікаційних систем, здатних передавати не тільки цифри та тексти, але й мультимедійну інформацію, що розкриває зміст можливого сценарію чергового циклу економічного розвитку, коли споживачам будуть запропоновані нові послуги, компанії-постачальники одержують доступ до глобальних ринків, а в сфері нових видів діяльності будуть створені додаткові робочі місця. Потенціал економічного розвитку, який несуть в собі інформаційні мережі, виключно високий, оскільки вони охоплюють та змінюють різні сфери людської життєдіяльності. Сучасний світ характеризується великою кількістю робочих місць та більш високим відсотком зайнятості, ніж коли-небудь в історії.

Позитивний вплив мають мережні форми в галузі надання нових фінансових та страхових послуг, де суттєво виріс "обмінний потенціал" послуг та розширилась їх пропозиція, а виходить, і зайнятість. В сфері ж проміжних послуг (торгівля, транспорт та зв'язок) вплив інформаційних технологій у більшій мірі сприяв підвищенню продуктивності праці, ніж ринковій експансії, що не привело до зростання зайнятості. В області соціальних та персональних послуг, які в значній мірі зумовлюють створення нових робочих місць в третинному секторі, можливості застосування інформаційних технологій виявились поки що обмеженими. В майбутньому вони, скоріше за все, зростуть, особливо в освіті, культурі, науці, охороні здоров'я.

Темпи переходу до нових мережних послуг залежать від економічних переваг, від доступності відповідної комунікаційної інфраструктури, навчання потенційних користувачів, тобто інвестицій в людський капітал. Перехід світової спільноти до технологічного укладу, що базується на мережному розвитку виробництва і управління, на масовому використанні інформаційно-комунікативних технологій, визначає новий ступінь сучасної цивілізації. Її головні риси – посилення ролі кваліфікації, професіоналізму і творчих здібностей робітника як головних характеристик зайнятості і людського капіталу. Найважливішим активом високотехнологічної, інформаційно-мережної економіки стають не матеріальні ресурси, а знання, інтелект, інформація, інновація, що перетворюються сьогодні у реальні фактори національної конкурентоспроможності.

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЇЇ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В НИНІШНІХ УМОВАХ

На сьогоднішній день надання соціальних послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги в Україні здійснюється на підставі Закону «Про соціальні послуги», який набув чинності ще з 1 січня 2004 року. Закон також визначає основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг. Хоча закон і був прийнятий в ринкових умовах господарювання в країні, він практично не закладає ринкових елементів та ринкових принципів надання цих послуг.

В умовах економічної кризи можливості держави в наданні соціальних послуг стають більш обмеженими. На жаль, чинний закон не регулює надання соціальних послуг комерційними організаціями.

Окремі положення Закону так і залишилися нереалізованими, зокрема не завершена розробка передбаченого «Державним класифікатором соціальних стандартів і нормативів» комплексу індикаторів якості послуг соціальної сфери. До цих пір також не розроблені нормативи регулювання тарифів на оплату соціальних послуг. Система послуг соціальної сфери як була, так і залишається побудованою за принципом утримання постачальників послуг. Внаслідок цього на сьогоднішній день:

- Не визначені і не затверджені стандарти якості надання послуг соціальної сфери;
- Частина послуг соціальної сфери, що надається недержавними постачальниками, нормативно не регульована і позбавлена державної підтримки;
- Замовники послуг соціальної сфери (а це, як правило, органи місцевого самоврядування) не знають вартості конкретних послуг;
- Немає механізмів визначення ефективності використаних коштів, сплачених за їх надання;
- Відсутнє належне економічне обґрунтування витрат на надання соціальних послуг;
- Ефективність надання послуг оцінюється виключно за кількістю осіб, які отримали послугу, при цьому якість наданої соціальної послуги залишається невизначеною;
- Замовників послуг негласно «прив'язують» до фіксованих постачальників, позбавивши їх отримання послуг з альтернативних постачальників за конкурентними цінами. Споживачі послуг позбавлені можливості вибору постачальника, а сам постачальник позбавлений стимулів підтримки послуг на високому рівні.

Відсутність ринкової конкуренції є основним недоліком в існуючій системі соціальних послуг в Україні.

При цьому, на наш погляд, здійсненням невеликого комплексу заходів, можна істотно поліпшити надання соціальних послуг населенню, а саме необхідно:

- а) розробити та забезпечити єдину нормативно-правову основу надання соціальних послуг комерційними, державними підприємствами, а також неприбутковими організаціями;
- б) завершити розробку державних соціальних стандартів якості послуг.

Слід також зазначити, що Податковим кодексом України передбачені певні податкові пільги для постачальників послуг соціальної сфери. Зокрема, згідно з підпунктом 197.1.5 пункту 197.1 статті 197 Податкового кодексу України від податку на додану вартість звільняються операції з поставки послуг з охорони здоров'я закладами охорони здоров'я, що мають ліцензію на поставку таких послуг, а також поставки послуг реабілітаційними установами для інвалідів та дітей інвалідів, які мають ліцензію на поставку таких послуг.

Для стимулювання платників податків до підвищення соціальної захищеності інвалідів, згідно пункту 154.1 ст.154 Податкового Кодексу, звільняється від оподаткування прибуток підприємств, які засновані громадськими організаціями інвалідів і є їх повною власністю при дотриманні ними певних вимог. Від оподаткування звільняється також прибуток підприємств, отриманий від продажу дитячого харчування власного виробництва на митній території України. Також від оподаткування звільняється прибуток державних підприємств «Міжнародний дитячий центр «Артек» і «Український дитячий центр «Молода гвардія» від здійснення діяльності з оздоровлення та відпочинку дітей. (П.154.5 ст.154 Кодексу).

Передбачені Податковим Кодексом пільги разом з вищезазначеними заходами покликані сприяти формуванню сучасної ринкової моделі соціальної політики в країні. А результатом реалізації грамотної соціальної політики має стати підвищення якості життя в Україні та гарантування гідного рівня життя населення.

Н.І. Єсінова, канд. техн. наук, проф. (ХДУХТ, Харків)

Т.В. Безугла, студ. (ХДУХТ, Харків)

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

В умовах ринкової економіки праця людини виступає товаром і роботодавець обирає лише професійно підготовлених працівників. Нестабільна економічна ситуація загострила проблему зайнятості молоді. В наш час стати безробітним дуже легко, а знайти більш-менш достойну роботу – важко. На жаль, наявність проблеми на молодіжному ринку (молодих спеціалістів тільки після закінчення університету) простежується неозброєним оком. Молодь – одна з груп населення, яка більшою мірою, ніж інші, потерпає від негативних соціально-економічних процесів. Тому саме вона потребує державної соціальної підтримки на початку адаптації і виходу на ринок праці. Майже кожний молодий спеціаліст після закінчення вищого навчального закладу стикається з одним великим питанням: «Куди влаштуватися працювати», і дуже рідко знаходиться відповідь. Далеко не всі компанії, розкривають обійми та чекають до себе на роботу студентів і випускників вузів, особливо якщо ваша спеціальність не відноситься до переліку престижних.

Проблема працевлаштування молоді полягає сьогодні, як і у відсутності робочих місць, так і у нездатності держави, роботодавців та самих молодих спеціалістів знайти спільну мову. Роботодавці, на жаль, бажають відразу мати відданого суперпрофесіонала, який був би готовий працювати за середню зарплату 12 годин на день без вихідних. Натомість молоді спеціалісти, бажають здебільшого протилежного.